

Dominik Konieczny

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

CHIŃSKA POLITYKA SUROWCOWA W AFRYCE

1. Wstęp

Od początku lat 90. Chiny prowadzą intensywne działania zmierzające do wzmocnienia swojej pozycji ekonomicznej i politycznej w Afryce.

Z chwilą powołania Chińsko-Afrykańskiego Forum Współpracy (2000 r.) stosunki pomiędzy Chińską Republiką Ludową a Afryką nabrały dynamiki. Tylko w 2005 r. wizyty w Chinach złożyli prezydenci Kenii, Konga, Nigerii, Erytrei i Zimbabwe oraz premierzy Mauritiusa, Mozambiku i Dżibuti. Przedstawiciele chińskiego rządu oraz wysocy rangą reprezentanci KPCh przebywali w 2005 r. w 14 krajach afrykańskich, a w 2006 r. prezydent Hu Jintao, premier Wen Jiabao i były minister spraw zagranicznych Li Zhaoxing złożyli wizyty w 15 państwach afrykańskich [Jiang, 2007]. Bardzo ważnym wydarzeniem w 2006 r. (ogłoszonym chińskim rokiem w Afryce), w którym udział wzięli przywódcy 48 państw afrykańskich, był listopadowy szczyt Afryka-Chiny. Zaproszone zostały także delegacje 5 państw, które utrzymują stosunki dyplomatyczne z Tajwanem (Burkina Faso, Suazi, Gambia, Malawi oraz Wyspy Świętego Tomasza i Wyspy Książęcej). Celem tego spotkania była próba skłonienia przedstawicieli 5 państw utrzymujących stosunki z Taipei, oferując im bogatą ofertę współpracy gospodarczej, do zerwania współpracy z Tajwanem i uznania jedności Chin [Gradziuk, 2006].

Do rezultatów szczytu Afryka-Chiny zaliczyć możemy następujące deklaracje najwyższych przedstawicieli władz chińskich:

- osiągnięcie do roku 2010 obrotów handlowych pomiędzy Chinami i Afryką na poziomie 100 mld dolarów;
- powołanie przez władze ChRL specjalnego funduszu o wartości 5 mld dolarów, z przeznaczeniem na wspieranie inwestycji w Afryce;
- zaoferowanie państwom afrykańskim (do 2009 r.) za pośrednictwem Chińskiego Banku Eksportowo-Importowego (China's Export-Import Bank Eximbank)¹ preferencyjnych kredytów w wysokości 3 mld dolarów;

¹ Chiński Bank Eksportowo-Importowy (China's Export-Import Bank – Eximbank) został utworzony w 1994 r. Jest bankiem państwowym. Do jego podstawowych zadań należy udzielanie wybranym państwom (poprzez nisko oprocentowane kredyty) oficjalnej pomocy finansowej. Eximbank

- anulowanie 1 mld dolarów zadłużenia państw afrykańskich względem Chin;
- udzielenie przez Pekin (do 2009 r.) wsparcia przy budowie 30 szpitali oraz 30 centrów mających leczyć malarię i zapobiegać jej, wybudowanie 100 szkół na obszarach wiejskich oraz podwojenie liczby stypendiów (z 2 do 4 tys.) przyznawanych afrykańskim studentom,
- podpisanie pomiędzy chińskimi i afrykańskimi przedsiębiorstwami porozumień o wartości 1,9 mld dolarów, dotyczących inwestycji infrastrukturalnych w sektorach telekomunikacyjnym, wydobywczym, ubezpieczeniowym i bankowym [Lorenzo, 2007; Gradziuk, 2006].

Celem artykułu jest analiza działań podejmowanych przez władze ChRL w celu zdobycia dostępu do złóż surowców naturalnych (zwłaszcza ropy naftowej), przedstawienie danych statystycznych oraz charakterystyka wzrostu powiązań gospodarczych pomiędzy Chinami i Afryką.

Tezą pracy jest twierdzenie, że kontynent afrykański ma coraz większe znaczenie gospodarcze i polityczne dla dynamicznie rozwijającej się gospodarki ChRL, zwłaszcza jako potencjalny rynek zbytu dla chińskich artykułów konsumpcyjnych i dóbr inwestycyjnych oraz jako perspektywiczne źródło zwiększające dywersyfikację dostaw nośników energetycznych.

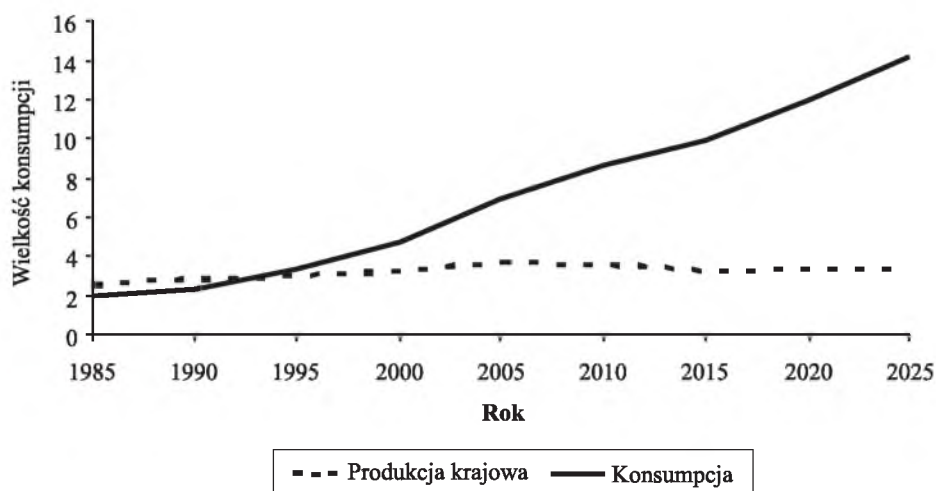
2. Ropa naftowa jako główny surowiec leżący w zainteresowaniu ChRL

Pomimo iż 69% konsumpcji energii w ChRL jest zaspokajanych przez węgiel, to od 1993 r. Chiny są importerem netto ropy naftowej, która obecnie pokrywa potrzeby energetyczne gospodarki w ok. 23%².

W 2005 roku ChRL została drugim na świecie konsumentem ropy naftowej (po USA) z dziennym zużyciem 6,9 miliona baryłek, z czego ok. 3,3 mln baryłek pochodziło z importu. Amerykański Departament Energetyki szacuje, że do 2025 r. konsumpcja ropy naftowej w Chinach zwiększy się do 14,2 mln baryłek dziennie, z czego ok. 76% (10,9 mln baryłek) będzie ropą importowaną (rys. 1). W związku z dynamicznym wzrostem popytu (w 2006 r. średniorocznie 500 tys. baryłek dziennie – 38% wzrostu globalnej konsumpcji) dywersyfikacja źródeł zaopatrzenia, m.in. poprzez zdobycie dostępu do złóż ropy naftowej na kontynencie afrykańskim, została uznana przez władze ChRL za cel strategiczny.

przyznaje także preferencyjne kredyty eksportowe chińskim koncernom rozwijającym działalność poza Chinami. Bank Światowy szacuje, że do połowy 2006 r. Chiński Bank Eksportowo-Importowy udzielił kredytów na rozwój projektów infrastrukturalnych (elektryczność, telekomunikacja, transport, systemy wodno-kanalizacyjne z wykluczeniem sektora naftowego i surowcowego) na kwotę ok. 12,5 mld dolarów, z czego ok. 40% kapitału napłynęło do sektora elektroenergetycznego. Należy także podkreślić, że ok. 80% tej pomocy było skoncentrowane w 5 państwach (Angola, Nigeria, Mozambik, Sudan i Zimbabwe).

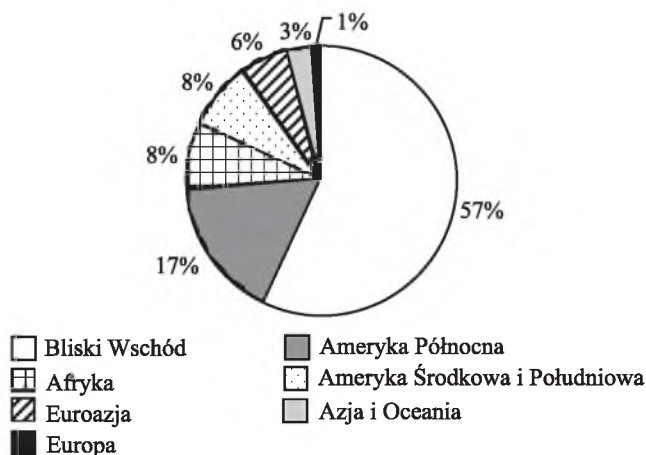
² Chiny są największym światowym konsumentem węgla oraz posiadają trzecie pod względem wielkości rezerwy tego surowca, po USA i Rosji. Wydobycie krajowe w 2004 r. wyniosło 2,1 mld ton.

Rys. 1. Prognoza produkcji i konsumpcji ropy naftowej w ChRL w latach 1985-2025
(mln baryłek dziennie)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Energy Information Administration, Departament Energii USA, www.eia.doe.gov.

Drugim z podjętych kroków w celu zagwarantowania bezpieczeństwa energetycznego państwa jest ogłoszona w marcu 2006 r. decyzja o 20-procentowej redukcji (w latach 2006-2010) zużycia energii potrzebnej do wytworzenia jednostki PKB [Jiang, *China's Struggle...*; Konferencja... 2007].

Rys. 2. Udokumentowane rezerwy ropy naftowej (1 stycznia 2005 r.)

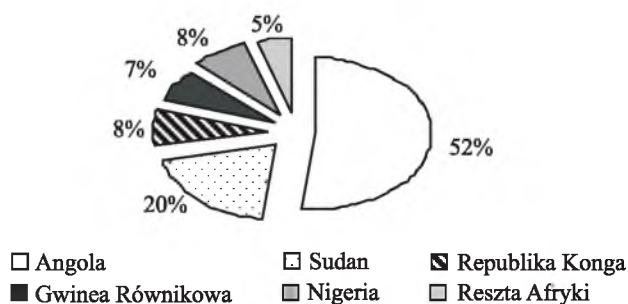
Źródło: Annual Energy Review 2005, Departament Energii USA.

Analizując przedstawioną na rys. 2 lokalizację światowych złóż ropy naftowej można zauważyć, że na kontynencie afrykańskim znajduje się zaledwie 8% udokumentowanych zasobów ropy, natomiast na Bliskim Wschodzie ok. 57% złóż. Na podstawie ww. danych możemy wnioskować, że w przyszłości głównym źródłem zaopatrzenia ChRL w ropę naftową nadal pozostaną państwa Bliskiego Wschodu (obecnie prawie 60% importu ropy; planowany wzrost udziału do 2015 r. – do 75%) oraz regionu Morza Kaspijskiego [Storey, 2006].

Natomiast wysoka aktywność dyplomacji ChRL na kontynencie afrykańskim, m.in. mająca na celu uzyskanie dostępu do złóż surowców naturalnych, opiera się na prognozach dotyczących planowanej dynamiki wzrostu wydobycia ropy naftowej (wzrost z 8,6 mln baryłek dziennie w 2002 r. do 16,4 mln baryłek w 2025 r., czyli o 91%)³ oraz lokalizacji nowo odkrytych złóż. Zdecydowana większość „nowych zasobów” znajduje się na dnie morskim, co przy niestabilnej sytuacji na lądowej części kontynentu afrykańskiego, zapewnia względną stabilność i bezpieczeństwo eksploatacji.

3. Charakterystyka powiązań gospodarczych wybranych państw afrykańskich z ChRL

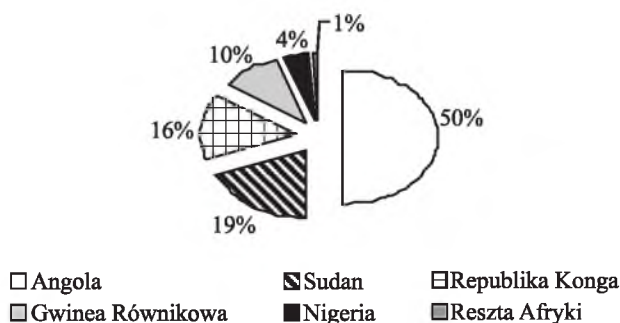
Rysunek 3 wskazuje, że największym państwem afrykańskim – eksporterem ropy do ChRL w latach 2000-2005 była Angola (w 2005 r. 50-procentowy udział w eksporcie ropy z Afryki do Chin). Następnie 19-procentowy udział posiadał Sudan (spadek w stosunku do roku 2000 o 1 punkt procentowy), a 16-procentowy Demokratyczna Republika Konga (wzrost o 8 punktów procentowych). Zaskakująco niewiele ropy naftowej (tylko 8%) gospodarka ChRL importuje z Nigerii, największego afrykańskiego producenta tego surowca. Prawdopodobnie wynika to z

Rys. 3. Udział państw afrykańskich w imporcie ropy naftowej przez ChRL (2000 r.)

Źródło: H.G. Broadman, *Africa Silk Road*, World Bank 2007, s. 82.

³ Według szacunków Amerykańskiego Departamentu Energii, produkcja ropy naftowej w okresie 2002-2025 wzrośnie z 80 mln baryłek do 122,2 mln baryłek dziennie, czyli o ok. 53%.

Rys. 4. Udział państw afrykańskich w imporcie ropy naftowej przez ChRL (2005 r.)

Źródło: H.G. Broadman, *Africa silk road*, World Bank 2007, s. 82.

dużego zaangażowania w Nigerii największych światowych koncernów naftowych, co wpływa na pogorszenie pozycji negocjacyjnej chińskich kontrahentów.

W 2006 r. średnia dzienna produkcja ropy naftowej w Angoli oscylowała w granicach 1,4 mln baryłek, z czego do Chin eksportowano 477 tys. baryłek dziennie, do USA 526 tys. baryłek, a gospodarka Angoli konsumowała 62 tys. baryłek dziennie.

Według prognoz Banku Światowego, w 2011 r. dzienne wydobycie ropy w Angoli osiągnie szczytowy poziom 2,6 mln baryłek. Z kolei statystyki przedstawione przez „Oil and Gas Jurnal” w styczniu 2007 r. wskazują, że udokumentowane rezerwy Angoli wynoszą 8 mld baryłek (wzrost w stosunku do danych ze stycznia 2005 r. o 2,6 mld baryłek) [Energy Information...].

Intensyfikacja relacji gospodarczych pomiędzy ChRL i Angolą nastąpiła w 2004 r. Jednym ze źródeł tego stanu rzeczy było zaoferowanie przez Pekin rządowi w Luandzie preferencyjnego kredytu w wysokości 2 mld dolarów (splacanego dostawami ropy naftowej) na realizację projektów infrastrukturalnych oraz szkolenia pracowników [Hare, 2007]. Kilka tygodni później okazało się, że ukrytym celem kredytu było uzyskanie przewagi negocjacyjnej przy nabyciu przez Chiński Narodowy Koncern Paliwowy (China National Petroleum Corporation – CNPC) od koncernu Shell 50% udziałów w złożach o potencjale produkcyjnym sięgającym 250 tys. baryłek dziennie (Narodowy koncern Angoli – Sonangol zgłosił sprzeciw wobec prób sprzedaży tych udziałów Indiom). Także drugi chiński koncern naftowo-chemiczny (Sinopec) w celu zdobycia praw do eksploatacji kolejnych złóż ropy naftowej utworzył konsorcjum z Sanangol (Sanangol Sinopec International – SSI) [Hare, 2007]. W marcu 2006 r. konsorcjum SSI zaaprobowало decyzję o finansowaniu budowy nowej rafinerii w Lobito, której możliwości przetwórcze osiągną poziom 200 tys. baryłek dziennie.

Oprócz chińskich przedsiębiorstw naftowych kontrakty na poszukiwanie i eksploatację złóż otrzymały także włoski ENI oraz brazylijski Petrobras.

Drugim państwem afrykańskim, biorąc pod uwagę wielkość eksportu ropy do ChRL, jest Sudan. Według „Oil and Gas Jurnal”, rezerwy Sudanu w styczniu 2006 r. wynosiły 563 mln baryłek [Energy Information...]. W 2006 r. produkcja ropy osiągnęła poziom 365 tys. baryłek dziennie, z czego do Chin transportowano ponad połowę eksportu ropy naftowej [Thompson, 2004].

Aktywność chińskich przedsiębiorstw w Sudanie nabrała dynamiki na początku lat 90, czyli w momencie wycofania się zachodnich koncernów, m.in. z powodu łamania praw człowieka, podejrzeń o wspieranie terroryzmu oraz kryzysu humanitarnego. Kiedy w 1992 r. Chevron postanowił wycofać się z Sudanu, kongres oraz rząd USA wywierały presję na pozostałe zachodnie koncerny, m.in. kanadyjski Talisman, austriacki OMV czy szwedzki Lundin, w celu podjęcia podobnych kroków. Powyższe działania doprowadziły do sytuacji, w której działalność w Chartumie prowadzą jedynie 4 międzynarodowe kompanie naftowe: chińskie CNPC i SINOPEC, Indyjski Koncern Naftowo-Gazowy (India's Oil and Natural Gas Corporation – ONGC) oraz malezyjski Petronas.

W 1996 r. CNPC za kwotę 441 mln dolarów nabyła 40% akcji w Greater Nile Petroleum Operating Company (GNPOC). Pozostałe udziały są w posiadaniu: indyjskiego ONGS – 25% (pakiet odkupił od kanadyjskiego Arakis, który w proteście przeciwko łamaniu praw człowieka wycofał się z Sudanu), Petronas – 30% oraz Sudapt – 5% (w maju uzyskał 20 letni kontrakt na wydobycie i transport ropy w zachodnim Kordofanie). GNPOC jest także operatorem działającego od czerwca 1999 r. rurociągu o długości 1506 km i przepustowości 450 tys. baryłek dziennie, który umożliwia przesyłanie ropy ze środkowego Sudanu do Port Bashir. Dzięki tej inwestycji już w sierpniu 1999 r. (czyli 2 miesiące po otwarciu rurociągu) Sudan osiągnął pozycję eksportera netto ropy naftowej. Także w 1999 r. w północnym Chartumie uruchomiono rafinerię o możliwościach przetwórczych 50 tys. baryłek dziennie (w czerwcu 2004 r. potencjał wytwórczy rafinerii wzrósł do 70 tys. baryłek dziennie).

W październiku 2001 r. zostało utworzone konsorcjum Petrodar Operating Company (PDOC), w którym 41% akcji ma CNPC, a 6% Sinopec. PDOC kontroluje pola naftowe w Melut Basin. Eksport ropy z tego regionu rozpoczął się w sierpniu 2005 r.

Ilość sudańskiej ropy wyeksportowanej do ChRL w 1999 r. osiągnęła poziom 266 tys. ton, a w 2002 r. wzrosła do 6,425 mln ton. Stanowiło to 9,2% chińskiego importu. Pomimo iż w kolejnych latach bezwzględna ilość ropy eksportowanej przez Sudan do ChRL wzrosła, to udział tego surowca w całkowitym chińskim imporcie spadł. Wydaje się, że wpływ na tę sytuację miał wzrost importu ropy przez Pekin z innych kierunków oraz prawdopodobna sprzedaż sudańskiego surowca będącego w posiadaniu ChRL na rynku międzynarodowym.

Chiński popyt na surowce naturalne nie ogranicza się jedynie do ropy naftowej. Gospodarka ChRL intensywnie poszukuje nowych źródeł zaopatrzenia w miedź, rudy żelaza, niklu oraz produkty pochodzenia rolnego (kawa, nasiona oleiste, ty-

toń). Dlatego też w północno-centralnej Zambii, w miejscowości Czambiszi, China Non-Ferrous Metal Mining (Group) Co. Ltd. nabyła kopalnię miedzi oraz zainwestowała 200 mln dolarów w utworzonej w tym regionie specjalnej strefie ekonomicznej (Multi-Facility Economic Zone) [Hare, 2007]. Z kolei Zimbabwe, posiadając drugie na świecie złoża platyny i bogate złoża minerałów, w zamian za wybudowanie przez chińskie koncerny trzech elektrowni węglowych o wartości 1,3 mld dolarów zaoferowała niemal nieograniczony dostęp do krajowych złóż.

4. Strategia „Soft Power”

Przedstawione wyżej przykłady opisujące działalność chińskich władz i koncernów narodowych dają podstawy do stwierdzenia, że władze ChRL realizują „Soft Power Strategy”. Joseph Nye charakteryzuje tę strategię jako próbę przekonania innych państw, poprzez połączenie kultury danego kraju, wartości politycznych, polityki zagranicznej oraz potencjału ekonomicznego, do uznania tych samych celów [Thompson, 2005].

Analizując politykę Chin względem Afryki, możemy stwierdzić, że pozyskanie dostępu do złóż surowców mineralnych (zwłaszcza ropy naftowej) jest tylko jednym z elementów strategii Soft Power.

Należy podkreślić, że wielkie znaczenie dla Pekinu mają również państwa, które nie posiadają bogatych złóż surowców. Przykładem są Ruanda i Burundi, w których to rośnie chińskie zaangażowanie, a które zdaniem Pekinu, mają strategiczne położenie względem Demokratycznej Republiki Konga. W tych krajach przedsiębiorstwa chińskie posiadają znaczny udział w sektorze budowlanym (China National Road and Bridge Company) oraz w sektorze telekomunikacyjnym (Zhongxin i Huawei).

Niesłuchanie istotna dla ChRL jest ścisła współpraca (w sferze politycznej) z państwami afrykańskimi na forum organizacji międzynarodowych. Na przykład w 2004 r. na Komisji Ochrony Praw Człowieka ONZ, ChRL i Zimbabwe blokowały rezolucję, która zarzucała im łamanie tych praw.

Kolejnym, bardzo ważnym elementem realizowania ww. strategii jest wykorzystanie potencjału ekonomicznego poprzez angażowanie chińskich koncernów narodowych w realizację projektów infrastrukturalnych (budowa szkół, szpitali, tanich mieszkań, dróg czy mostów). Jednym z większych przedsięwzięć jest budowa linii kolejowej łączącej Angolę z Demokratyczną Republiką Konga i Zambią (tzw. stara linia miedziowa). Do innych ważnych projektów możemy zaliczyć budowę portu lotniczego oraz linii kolejowej biegnącej pomiędzy głównymi miastami środkowej Angoli (Luande i Malange), modernizację i rozbudowę przez chińską firmę telekomunikacyjną ZTE sieci telefonicznej, inwestycje w rozwój sieci wojskowych, a także plany Chińskiego Koncernu Wodno-Elektrycznego (China International Water and Electric Company) dotyczące realizacji projektu systemu irygacyjnego w Zimbabwe. Chiny współpracują także ściśle z Etiopią, Erytreą, Dżibuti

i Somalią, z których importują kawę, skóry i nasiona oleiste. Do ważnych projektów zrealizowanych przez chińskie koncerny w tym regionie możemy zaliczyć: szpital Oratta w Asmara, Ministerstwo Spraw Zagranicznych w Dżibuti oraz zapórę i elektrownię wodną na rzece Tekeze w Etiopii.

Pekin jest także głównym partnerem handlowym Sudanu (wartość inwestycji chińskich szacuje się na poziomie 4 mld dolarów). Chińskie koncerny są aktywne w sektorze energetycznym, np. Harbin Power Company (50 km na północ od Chartumu) jest głównym wykonawcą projektu budowy elektrowni wartości 149 mln dolarów. Chińskie firmy uczestniczą także w budowie elektrowni wodnych i linii przesyłowych, które w znacznej mierze są finansowane preferencyjnymi kredytami chińskimi⁴.

Z przeprowadzonej analizy powyższych przykładów wynika, że większość realizowanych przez chińskie konsorcja projektów dotyczy rozbudowy infrastruktury transportowej. Należy podkreślić, że pokrywają się one ze strategią rządów afrykańskich, które po wielu latach zaniedbań próbują nadrobić stracony czas.

Władze ChRL podejmują również próby zdobycia wpływów na afrykańskim rynku usług kosmicznych, czego przykładem jest wystrzelenie przez ChRL na orbitę okołozemską nigeryjskiego satelity (w całości zaprojektowanego i skonstruowanego przez inżynierów chińskich).

Kolejnym elementem realizacji przez Pekin strategii „Soft Power” jest „Dyplomacja medyczna”. Podczas gdy stypendia naukowe dla studentów i szkolenia pracowników administracji pozwalają na budowę relacji osobistych pomiędzy elitami, to „Dyplomacja medyczna” (poprzez osobiste kontakty chińskiego personelu medycznego) przyczynia się do budowy pozytywnego wizerunku ChRL w społeczeństwie afrykańskim. Pierwszy chiński zespół medyczny przybył do Algierii już w 1964 r. Do 2005 r. na kontynencie afrykańskim pracowało 15 tys. lekarzy. Chińskie zespoły medyczne uczestniczą także w operacjach pokojowych. Wszystkie te działania nagłaśniane są przez chińskie i afrykańskie władze jako przykład korzyści płynących z coraz lepszych relacji chińsko-afrykańskich.

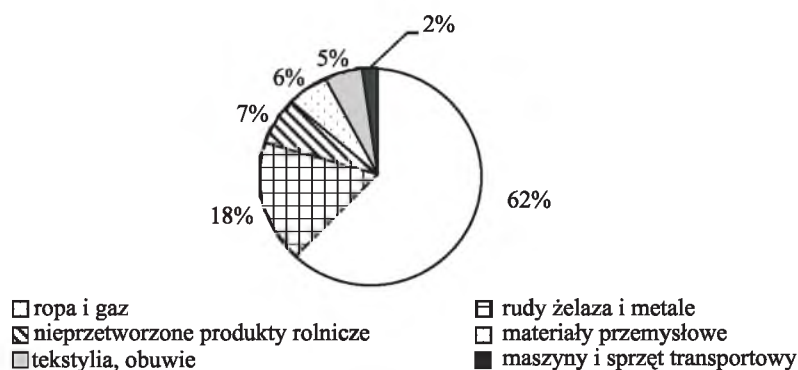
5. Struktura wymiany handlowej

Zacieśnianie współpracy pomiędzy ChRL i Afryką prowadzi do coraz częściej występujących kwestii spornych. Analiza chińsko-afrykańskiej wymiany towarowej wskazuje, że przyczyną szeregu nieporozumień jest rosnąca nierównowaga handlowa.

Rysunek 5 wskazuje, że 80% afrykańskiego eksportu do ChRL stanowią surowce naturalne, głównie ropa naftowa i rudy żelaza. Natomiast struktura chińskie-

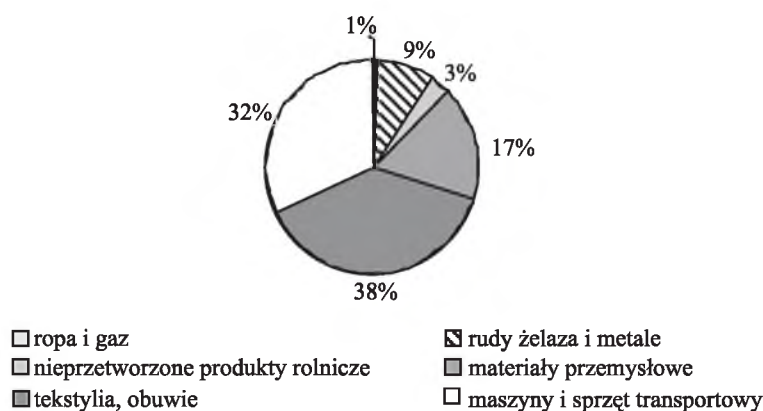
⁴ Z 15 największych przedsiębiorstw prowadzących działalność w Sudanie 13 to przedsiębiorstwa chińskie.

go eksportu skierowanego na kontynent afrykański jest bardziej zrównoważona. Prawie 90% to tekstylia, maszyny, urządzenia oraz materiały przemysłowe o niskim stopniu zaawansowania, które są także wytwarzane przez gospodarkę afrykańską. Dlatego chiński eksport, którego struktura towarowa jest zbliżona do krajowej produkcji państw afrykańskich, prowadzi do zaostrzenia konkurencji, której często miejscowe firmy (głównie małe, rodzinne przedsiębiorstwa) nie wytrzymują i zostają zmuszone do ogłoszenia upadłości. Doskonałym przykładem jest branża odzieżowa. W latach 1999-2004, z powodu dynamicznego wzrostu importu chińskich wyrobów tekstylnych do Afryki Południowej, ok. 75 tys. osób straciło pracę w przemyśle odzieżowym [Lyman, 2007].

Rys. 5. Struktura afrykańskiego eksportu do Chin (2004 r.)

Źródło: H.G. Broadman, *Africa Silk Road*, World Bank 2007, s. 81.

Rys. 6. Struktura chińskiego eksportu do Afryki (2004 r.)

Źródło: H.G. Broadman, *Africa Silk Road*, World Bank 2007, s. 81.

Podobnie sytuacja wygląda z eksportem afrykańskiej odzieży na rynek Stanów Zjednoczonych. Do stycznia 2005 r. obowiązywało tzw. Multi-fibre Agreement (MFA), które dawało takim państwom jak USA prawo nakładania na określone kraje kwot importowych na odzież. Na tej podstawie obowiązywał wynegocjowany z USA przez większość państw afrykańskich Afrykański Pakt Wzrostu i Szansy (Africa Growth and Opportunity Act – AGOA), który przyznawał krajom afrykańskim powszechny dostęp do rynku amerykańskiego. Kiedy w styczniu 2005 r. porozumienie MFA wygasło, wartość południowoafrykańskiego eksportu odzieży do Stanów Zjednoczonych spadła z 26 mln dolarów w 1 kwartale 2004 r. do 12 mln dolarów w 1 kwartale 2005 r. [Lyman, 2007].

6. Podsumowanie i wnioski

Inwestycje chińskich koncernów w złoża ropy naftowej wpisują się w szerszą strategię rządu ChRL, polegającą na zdobyciu wpływów politycznych i gospodarczych w państwach inwestowania (strategia „Soft Power”). W ten sposób ChRL dąży do stworzenia układu multipolarnego, który umożliwi Pekinowi, poprzez umiejętne posługiwanie się polityką równowagi sił, neutralizowanie potęgi Stanów Zjednoczonych. Natomiast uzyskanie bezpośredniego dostępu do złóż surowców naturalnych oraz dywersyfikacja źródeł pozyskiwania nośników energetycznych, jest niezbędnym elementem utrzymania wzrostu gospodarczego i zabezpieczenia gospodarki przed próbą „szantażu energetycznego” (obecnie Afryka dostarcza Chinom ok. 30% importowanej ropy) [Yue, Yijia, 2006].

Analizując stosunki Chińskiej Republiki Ludowej z państwami afrykańskimi, zarówno te zinstytucjonalizowane w ramach powołanego w październiku 2000 r. Forum Współpracy Chin–Afryka, jak i relacje bilateralne z poszczególnymi krajami regionu, można zauważyć, że mają one dla Pekinu istotne znaczenie polityczne, a przede wszystkim gospodarcze (potencjalny rynek zbytu dla chińskich artykułów konsumpcyjnych i dóbr inwestycyjnych). Należy podkreślić, że wartość wymiany handlowej pomiędzy Chinami i Afryką wzrosła z 10,6 mld dolarów w 2000 r. do ok. 55 mld dolarów w roku 2006, a Chiny stały się trzecim, po UE i USA, partnerem handlowym Afryki.

Pomimo dużego zaangażowania politycznego i biznesowego na kontynencie afrykańskim problemem pozostaje brak transparentności oraz dostęp do precyzyjnych danych. Przykładem jest współpraca Chin z Angolą. Rząd ChRL nie udostępnił precyzyjnych danych dotyczących wysokości pomocy i wartości kredytów, jakie przyznano Angoli. Szacunkowe dane wskazują na przedział 2-9 mld dolarów [Hare, 2006]. Z kolei rząd w Luandzie podkreśla, że wysokość chińskiej pomocy oraz kredytów waha się w granicach 2 mld dolarów. Wynikałoby z tego, że jedyną kwotą, która napłynęła, jest kredyt w wysokości 2 mld dolarów udzielony przez Eximbank. Co więcej, Angola nie przedstawiła także wiarygodnych statystyk odnośnie do liczby obywateli narodowości chińskiej (szacowana jest ona na 10-80 tys. obywateli) zamieszkujących obecnie w Angoli.

Powyższy brak transparentności komplikuje precyzyjne oszacowanie stopnia zaawansowania współpracy polityczno-gospodarczej pomiędzy ChRL i Afryką oraz utrudnia próby prognozowania ich rozwoju.

Literatura

- Broadman H.G., *Africa Silk Road*, World Bank 2007.
- Energy Information Administration, Departament Energii USA, www.eia.doe.gov.
- Gradziuk A., *Polityka Chin wobec Afryki*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Biuletyn nr 66, 10.11.2006.
- Hare P., *China and Zambia: The All-Weather Friendship Hits Stormy Weather*, March 2007, www.jamestown.org.
- Hare P., *China in Angola: An Emerging Energy Partnership*, November 2006, www.jamestown.org.
- Jiang W., *China's Struggle for Energy Conservation and Diversification*, www.jamestown.org.
- Jiang W., *China's Booming Energy Relations with Africa*, www.jamestown.org.
- Jiang W., *Hu's Safari: China's Emerging Strategic Partnerships in Africa*, February 2007, www.jamestown.org.
- Konferencja pt. „Postanowienia Zgromadzenia Ogólnego Przedstawicieli Ludowych ChRL”, WSPS, Warszawa, kwiecień 2007.
- Lorenzo M., *China and Africa: A New Scramble?*, April 2007, www.jamestown.org.
- Lyman P., *China's Rising Role in Africa*, Council on Foreign Relations, February 2007, www.jamestown.org.
- Storey I., *China's "Malacca Dilemma"*, April 2006, www.jamestown.org.
- Thomson D., *Chinas's Global Strategy for Energy, Security and Diplomacy*, April 2007, www.jamestown.org.
- Thomson D., *Economic Growth and Soft Power: China's Africa Strategy*, December 2004, www.jamestown.org.
- Thomson D., *China's Soft Power in Africa: From the "Beijing Consensus" to Health Diplomacy*, October 2005, www.jamestown.org.
- UNCTAD/UNDP, *Asian Foreign Direct Investment in Africa: Towards a New Era of Cooperation among Developing Nations*, New York, March 2007.
- United States Department of State, *Background Note on Zambia*, www.state.gov.
- Yue X., Yijia Z., *New Identity, New Interests and New Diplomacy*, Contemporary International Relations, vol. 16, no. 12, December 2006.

CHINESE ENERGY-SOURCES POLICY IN AFRICA

Summary

The first Chinese-African Co-operation Forum took place in Beijing in 2000. It established a mechanism for promoting diplomatic relations, trade and investment between China and African countries.

China's fast developing economy has an impact on growing demand for raw materials, mainly for oil and energy. That is the reason why one of the principal interests of the PRCh in the continent is

an access to natural resources. China invested a lot in extractives industries. Sudan, where China is the most important investor in oil exploration, production, transportation and infrastructure is the example of how China comes to Africa with what analysts call “Soft power strategy” or “complete package strategy”, which includes technical expertises, money, scholarships, and teams of doctors. China also became very active in West coast of Africa, Nigeria and Angola.

Of course, China’s economic interests in Africa are much wider. China telecoms and constructions companies win a lot of contracts and intensely co-operate with African governments. On the other hand, African continent represents a large market for cheap Chinese made goods, so this is the reason why Chinese products flooding African market. It should be pointed out that some of goods are complementary to African ones, but many hard compete in continent, so many nations are suffering from growing import from China, for example, export of Chinese textiles to Africa is undermining local African industry while the growth of Chinese export to the United States is shutting down the promising growth of African export in this field.